tecknar ordet emellertid »väg över ett jämnt fält», vilken betydelse finnes i flera av de nordligaste socknarna. I Tanums socken användes även singularformen av *hed* = »väg över slätt».[1]

76—77 **uf**. Ang. betydelsen hos *of*, då det står i förbindelse med en optativ se I. Dal: Ursprung und Verwendung d. altnord. Expletivpartikel of, um s. 35, Kuhn: Das Füllwort of-, um im Altwestnord. s. 120 f., E. Olsson i Ark. f. nord. fil. 1933 s. 187 f.

I 76—80 **ufaRi** tjänstgör 77 **f** dels som sista runa i partikeln *of*, dels som den första i verbet. Jfr **faR**, Sm. 5 Transjö. I **ufaRi** äro partikeln och verbet så intimt förenade, att de båda *v*-ljuden assimilerats till ett, vars naturliga beteckning är **f** på grund av ställningen mellan två vokaler.

Verbet »vara» står här i impf. konj. Bruket av konjunktiv i detta fall överensstämmer med förhållandena i fvn., där konjunktiv brukas i sådana relativsatser som t. ex. *var hann allra manna vænstr, er menn hefði sét.*[2] Vokalen i pret. konj. visar i den litterära fsv. så gott som aldrig *i*-omljud. Enstaka exempel finnas dock.[3]

Med inskriftens avslutning kan jämföras motsvarande parti av T. 35 **saR · uaR · trik ..... tr · i · birka** eller av Nybblestenen Sö. 213 (L. 947) **han : uaR : boanti : bestri : kili :**. Man minnes även den skånska Villiestenens **saR × uas × þiakna × furstr**, D. R. IV: 6 (vol. III).

Det är en anakolut i stiliseringen av inskriftens senare del, där orden **a : f-n : iþ-** strängt taget endast passa som bestämning till **þih : na**. En ordagrann översättning »den bäste av de fränder och odalmän, som fordom levde i Finnveden» ger ej fullt god mening, och ristaren har förmodligen menat »en frände, som var den bäste av de odalmän, som fordom levde i Finnveden».

Transskription:

**Gautráðr gerði kumbl þessi eptir *Ástráð, fǫður sinn, þann frænda ok þegna beztan,*
*er a *F(i)nnheið(i)*
forðum of váeri.

Översättning:

Götrad gjorde denna vård efter Åstrad sin fader, den ypperste av de fränder och odalmän,
som i Finnveden
fordom levde.

36. Bolmaryd. Nöttja sn. Sunnerbo hd.

Pl. XXV: 2.

Litteratur: B. 1009; L. 1268; Vistrand: Sockenbeskrivning och teckning 1880 i N. Sm. Ark., teckning i A. T. A. den 10/5 1880, Sunnerbo bl. 3; Ihrfors: Smol. sacra III s. 306 med teckning; Kinander i Småländska Hembygdsböcker II s. 47.

Stenen står på ett gärde väster om vägen vid Mellangården i Bolmaryds by utmed en stenmur. Gårdens ägare talade om, att den kallas »Kung Hammars sten», och att den tidigare haft sin plats 6 m. längre söderut i samma gärde. Runorna, som nu vetta åt söder, voro förut vända åt väster. Under minst ett år före denna flyttning, som skall ha skett omkring 1913, hade stenen legat kullfallen i åkern.[4]

[1] För dessa upplysningar står jag i tacksamhetsskuld till Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.

[2] Nygaard: Norrøn Syntax § 291 anm. 1. Ang. modus i relativsatser i fsv. se Ahlén: Om verbets syntax i den äldre fornsvenskan s. 14; Klockhoff: Relativsatsen i den äldre fornsvenskan s. 63 f.; Mattsson: Konjunktiven i fornsvenskan s. 123 ff.

[3] Noreen: Aschw. § 564 anm. 6.

[4] A. T. A.

Stenen är 220 cm. hög, 60—70 cm. bred. Runorna äro 12 cm. höga och bilda en enkel slinga närmast av typ II (se Inl. s. 11). Ovanför slingan på var sin sida sitta två små kors. Det vänstra är 22 cm. högt, 20 cm. brett, det högra är 20 cm. högt, 26 cm. brett. Det senare är bildat på vanligt sätt: korset utgöres av de delar av ristningsytan, som inramas av de huggna strecken; det andra är bildat av enkla streck, som skära varandra på mitten, och vilkas ändar dessutom genom korta tvärstreck ombildats till fyra småkors. Kors av den senare typen ha kanske använts som konsekrationskors, möjligen även på runstenar. Se Inl. s. 12 f.! Inskriften:

: uintʀ : auk : —in : ṣat : kul —usi : iftiʀ : osmr :
1 5 10 15 20 25 30

Första ordet, som i större eller mindre utsträckning har missförståtts av de föregående undersökarna, är **uintʀ**. I B. är nr 1 ett **r**. Orsaken till denna läsart är en grop i stenen vid mitten av bistaven, varigenom denna kan förefalla litet inbuktad där. En jämförelse mellan denna runa och å ena sidan övriga **u**, t. ex. 7 och 19, å andra sidan 30 **r**, visar tydligt, till vilken kategori första runan hör. Vistrand, som enl. teckningen i N. Sm. Ark. läst första namnet **anuntʀ**, låter på bilden i A. T. A. inskriften börja med fyra huvudstavar, av vilka de två första äro försedda med **a**-bistavar, den tredje med en antydan till **l**-bistav och den fjärde med både en **a**- och en **n**-bistav. Det som Vistrand tagit för bistavar är med undantag av den sist beskrivna **n**-bistaven naturliga fåror, som det är gott om. Vilket ord som följt efter 6—8 **auk :** kan ej fastställas med säkerhet. Man ser ett kort fragment av en stav vid nedre marglinjen, därefter tvenne andra ofullständigt bevarade stavar. Av den förra finnes endast övre hälften kvar; den senare är synlig nästan helt och hållet, fast mycket vidgad. Från toppen av den sistnämnda utgår ett streck, som liknar en **l**-bistav men lika väl kan vara tillfälligt. Därefter följer ett **n**, nr 11, av vilket bistaven och huvudstavens övre del kunna spåras. Bistaven ser ut att ha en fortsättning långt ned åt höger, men det är ej samma fåra. I B. ser man på detta parti av stenen de två stavfragmenten före **n** och av den senare runan bistaven. Vistrand har ej angivit något som säkert i detta ord. Här kan ha stått **sin**, som L. föreslår. **s** utgöres då av de två stavfragment, som följa närmast after **auk** och har varit av samma breda typ som i det följande **sat**. **sin** kan antagas vara en förkortad skrivning i stället för **suin**. Utelämnande av runor finnes exempel på i de följande orden **ṣat : kul**. På 12 **ṣ** fortsättes det vänstra vertikalstrecket av en fåra, som sträcker sig upp till övre marglinjen och vilken kan vara huggen. Man skulle alltså kunna läsa **k**, och så har Vistrand fattat detta tecken. B. läser **s**. Jag har kritat det som **s**, men läsningen **k** får anses som lika möjlig (28 **s** är vänt åt andra hållet). Av 13 **a** är nedre delen bortvittrad. På 14 **t** äro bistavarna tydliga, och huvudstaven skönjes delvis. B. har efter **t** ett litet stavfragment, som av L. rekonstruerats till ett **i**. Där har nog aldrig varit någon runa. I nästa ord äro 15—16 **ku** tydliga, fast **u** har några smärre skador. Nästa runa, vilken enl. B. är ett **m**, är varken **m** eller **b** (det senare också tänkbart såsom framgår av sammanhanget). Huvudstaven är tydlig, men någon **m**- eller **b**-bistav kan ej upptäckas. Däremot synes en bistav, som stöter intill huvudstavens topp i spetsig vinkel och tillsammans med huvudstaven alltså bildar ett **l**. Bistaven fortsätter längre nedåt, men dess nedre del är krokig och oregelbunden och verkar ej huggen. Det som kritats är säkert hugget. Före 19 **u** synas fåror, som mest likna bistaven till ett **u**; de kunna även vara en **þ**-bistav. Vistrand har sett en **þ**-bistav här (A. T. A.) och även antytt **þ**:s huvudstav, och i B. synes huvudstaven och övre delen av bistaven till ett **þ**. Där har alltså troligen stått **þusi**. På båda sidor om 22 **i** äro små naturliga fåror, vilka komma runan att likna **a**. Vistrand har fattat den så. Där bistaven skulle ha gått över huvudstaven, är emellertid en upphöjning, som ej är genomhuggen. 27—30 **osmr :** äro tydliga. I B. är efter sista **:** ett **f** och ett stycke till höger därom basen av en stav, vilka tecken L. rekonstruerat till **faþ**. Det som B. gjort till ett **f**, är ramstrecket.

1—5 **uintʀ**. Ack. av samma namn, förmodligen avseende samma person, stavas **uit**, Sm. 37 Rörbro. På Sm. 28 Berga kyrkogård B föreligger det i formen **oitr**, som sannolikt liksom **ui(n)t(ʀ)** representerar ett uttal *Øind(r)*. **uintʀ** är det enda exemplet i vårt material på **ʀ**, som ej ersatts med **r** efter dental konsonant, förmodligen endast en ortografisk relikt, vilken emellertid tillsammans med diftongen i **auk** och **o** i **osmr** ger inskriften en ålderdomlig prägel. **ʀ**-runan kan hava tillkommit genom inflytande från andra nominativformer, i vilka den motsvarade det levande uttalet. I Danmark finnas inga exempel efter 900 (**sunʀ** i en skånsk inskrift är det enda undantaget)[1], i Sverige skall *ʀ* ha bevarats ända till o. 950 enl. Noreen: Aschw. § 283.

12—14 **ṣat**, predikatet till de båda föregående subjekten, vilket alltså borde stå i pl., **u**-runan är utelämnad. 12 **s** kan även läsas **k** (se ovan!), och ordet är i detta fall *gat*, vilket passar sämre in i sammanhanget, men man kan jämföra Sæddingestenens **þurui : kat : kauruan : stain**[2] här alltså **kat**⟨u kaur⟩**ku**⟨b⟩**l**. Ett sådant utelämnande av ett helt ord inuti en sats, som i detta fall förutsättes, är belagt i **litu stin** L. 242 (Sv. Rr. s. 48), **litu stain** L. 514. Då läsningen **sat** emellertid låter försvara sig, håller jag den för sannolikare. 15—17 **kul**, *kumbl*. Se s. 61 f.

27—30 **osmr** kan vara en förkortad stavning av *Ásmar*, ack., vilket namn är känt från västnord. område, däremot varken från Sverige eller Danmark. Med hänsyn därtill och till övriga felristningar är det troligare, att **osmr** är felristning för **osur**, som kan vara en med **usur** parallell form, d. v. s. *Ǫzurr*, den från västnord. område välkända formen av detta namn, men då **u**-runan, ej **o**, användes som tecken för *ø* i **uintʀ** och då det av andra skäl framgår, att Bolmarydsinskriften är relativt gammal, äldre än Rörbroinskriften i samma by, är det troligare, att 27 **o** står som tecken för gammalt nasalt *a*.

Dyrlund är den förste, som sammanställt det rsv. **ontsuar** L. 421 (Sv. Rr. s. 24) med de olika formerna av *Ǫzurr*, i det han ansåg rsv. **ansuar**, **onsur** som ursprungligare former, i vilka ett **t** inskjutits mellan **n** och **s**. Senare forskare antaga **Ąndswarr* eller **Antswarr* vara den ursprungligare formen.[3] I litterär tid växla *ts*-stavningar ss. *Azur* o. s. v. med *s*-stavningar, t. ex. *Assur*, i runurkunderna synas, bortsett fr. **ontsuar**, endast *s*-stavningar ss. **osur**, **asur**, **usur** hava förekommit. Wimmer antager, att **s** kan vara en beteckning för *ts*.[4] Namnet förekommer även på Sm. 37 Rörbro och Sm. 42 Tuna, och även i andra landskap är det vanligt både i rsv. tid och senare. Det förekommer även på västnord. område.

Transskription:

Eyvindr ok (Su)einn settu kumbl (þ)essi eptir Ǫzur (~Ásmar).

Översättning:

Önd och Sven satte denna vård efter Assur (Åsmar).

På den i samma by vid Rörbro uppresta stenen Sm. 37 förekomma samma namn som i den nu behandlade inskriften, Önd och Assur, av vilka det förstnämnda i båda inskrifterna troligen avser samma person. Se vidare s. 122 nedan!

[1] D. R. I s. LXI.

[2] D. R. vol. II s. 426.

[3] Dyrlund i Aarbøger 1885 s. 303 not 19; övrig litteratur om detta namn: Kock i Sv. Landsm. XII: 7 s. 16, Ark. f. nord. fil. 1894 s. 304, Ljhist. passim, särskilt III s. 155, Wadstein i Sv. Landsm. XIII: 5 s. 20, D. R. I s. XLVII, Runverser s. 18 not 8.

[4] D. R. I s. 105.